

Posudek diplomové práce Marty Dankové Rozvoj slovní zásoby v 1. ročníku ZŠ

Diplomová práce si v úvodu klade za cíl zaměřit se na oblast rozvíjení slovní zásoby v učebnicích prvního ročníku základní školy. Dále předpokládá provedení kvantitativní a kvalitativní analýzy textů zvolených učebnic a jejich porovnání. Na základě zjištěných údajů pak autorka navrhuje několik původních aktivit pro rozvoj slovní zásoby žáků.

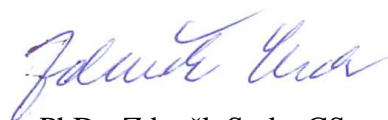
Určení cílů v Úvodu je poněkud chaotické, nicméně autorka je postupně naplňuje. Práce obsahuje nejprve teoretickou část – vymezuje zde pojem slovní zásoba, zabývá se problematikou slovního významu, popisuje vrstvy slovní zásoby. Ve stručnosti připomíná i způsoby obohacování slovní zásoby – tato část se však vzhledem k praktické části nejeví jako přínosná. Poslední teoretická kapitola nastiňuje vývoj řeči a zejména proces postupného osvojování slovní zásoby dítětem. Praktická část se pak věnuje rozboru učebnic.

V první řadě je třeba podotknout, že analýza obsahu učebnic byla jistě náročná – je zřejmé, že se jí autorka věnovala velmi pečlivě. Odpovídají tomu i získaná kvantitativní a kvalitativní data, uváděná jednak v tabulkách, jednak ve výpisech slov. Diplomantka si zvolila učebnice nakladatelství Didaktis a nakladatelství Studio 1+1. Pozornost věnovala slovní zásobě v učebnicích pro předměty český jazyk, matematika a prvouka. Zvolila si jedenáct témat a k nim vztahovala všechna zjištěná fakta. Sledovala zejména výskyt homonym, synonym, antonym, deminutiv, metafor a metonymií. Ke sledovanému materiálu přistupovala ze dvou hledisek - z hlediska kvantitativního (posuzovala počet výskytů dané složky slovní zásoby a počet stran, na nichž se tyto sledované lexikální prostředky vyskytly) a z hlediska kvalitativního, kdy autorka hodnotila, jakým způsobem je slovní zásoba žákům v učebnici předkládána - zda ji přijímají jen pasivně prostřednictvím nějakého textu, či zda se se slovní zásobou pracuje aktivně, kdy žáci musejí k některým slovům dospět, porozumět jejich významům a aktivně je umět použít.

Výsledné porovnání a vyhodnocení dat pak mělo vyústit ve vytvoření souboru úkolů/úloh/aktivit pro žáky daného ročníku. Tyto návrhy činností jsou zajímavé, rozmanité a jistě přínosné pro předpokládanou využitelnost ve školní praxi, nicméně není uspokojivě prokázáno, že právě tyto činnosti v učebnicích chybějí. Na s. 14 autorka uvádí [přepsáno i s chybami]: „Pokud jsme při vyhodnocení dospěli k takovému výsledku, že se počet výskytů se projeví jako nedostačující (nízký počet výskytů), budou navrženy aktivity k dalšímu rozvíjení slovní zásoby žáků prvního ročníku.“ Nikde však není přesněji uvedeno, co si diplomantka představuje pod pojmem „nedostačující“ či „nízký počet výskytů“. Podobně vágní tvrzení se vyskytují v práci bohužel častěji a příliš jí neprospívají. V úvodu k šesté kapitole (s. 14), kde je prezentován postup při následném rozboru učebnic, se v posledním odstavci uvádí: „Při závěrečném vyhodnocení a srovnání učebnic uvedených nakladatelství je úkolem shrnout nabízené původní aktivity:“ (s. 14) Jde o poněkud nesrozumitelné vyjádření, nicméně návrhy původních aktivit je třeba ocenit. Na s. 50 diplomantka neobratně označuje homonyma, synonyma, antonyma, deminutiva atd. jako části slovní zásoby (vhodněji např. „oblasti lexikálně-sémantického učiva“ či „typy lexikálních prostředků“).

Práce je přehledná, má promyšlenou strukturu. Je oproštěna od pravopisných chyb, zato nedostatky stylového charakteru poněkud snižují její celkový charakter. Seznam použité odborné literatury mohl být bohatší, užitý poznámkový aparát je v pořádku. Celkově lze práci hodnotit jako zajímavou a přínosnou, byť se nepodařilo vypracovat ji zcela bez chyb.

Diplomovou práci Marty Dankové doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit ji klasifikačním stupněm **velmi dobře**.

PhDr. Zdeněk Suda, CSc.
oponent